

Strategi for grønne innkjøp 2020 – 2024

Innholdsfortegnelse

Bakgrunn	3
Hovedmål og delmål.....	3
Delmål 1: Kommunen skal fremme bærekraftig bruk og forvaltning av ressurser gjennom sine innkjøp	4
Generelt	4
Tiltak	4
Delmål 2: Kommunen skal stimulere til god sirkulær økonomi gjennom sine innkjøp.....	6
Generelt	6
Tiltak	6
Delmål 3: Kommunen skal redusere klimafotavtrykket i sine bygge- og anleggsprosjekter	7
Generelt	7
Tiltak	7
Delmål 4: Kommunen skal vurdere deltakelse i eksterne samarbeid og prosjekter som har som formål å fremme ny og innovativ miljøvennlig teknologi og løsninger	8
Generelt	8
Tiltak	8
Kritiske suksessfaktorer	9
Lojalitet og kontraktstyring.....	9
Tidlig planlegging	9
Forankring	9
Vilje og prioritering	9
Kompetanseheving	10
Implementering.....	10
Forholdet til andre strategier	10
Handlingsplan	10
Revidering	10
Tilgjengeliggjøring av strategi	10

Bakgrunn

Klimautfordringene er blant de største utfordringene vi står overfor i vår tid. Klimaloven av 2017 lovfester at Norge skal redusere utslipp av klimagasser med minst 40 prosent innen 2030, og videre at Norge skal bli et lavutslippssamfunn innen 2050.¹

Lillestrøm kommune skal ha en utvikling som bygger på FNS bærekraftsmål². Det er fastsatt fire satsingsområder for Lillestrøm kommune. Innenfor satsingsområdet klima og miljø er følgende bærekraftsmål prioritert:

Hovedmålet innenfor satsingsområdet **Klima og miljø** er at:

«Lillestrøm kommune skal redusere klimagass-utslippene og ha en god ressursforvaltning, samtidig som kommunen skal håndtere forventet befolkningsvekst.»

Et av kommunens viktigste virkemidler for å oppfylle disse målene er en bevisst bruk av den innkjøpsmakten som kommunen besitter. Grønne innkjøp er en prosess hvor offentlige myndigheter kjøper varer og tjenester med en lavere miljømessig påvirkning, sammenlignet med varene og tjenestene som ellers ville blitt kjøpt³.

Ved å bruke det fulle handlingsrommet i anskaffelsesregelverket, og gjennom å stille relevante miljøkrav kan kommunens gjennom sine innkjøp fremme en bærekraftig bruk og forvaltning av ressurser.

Gjennom å stille konkrete krav til, og å premiere leverandører for å redusere miljøbelastningen både i egen drift og i forbindelse med oppfyllelse av kommunens konkurranser, vil Lillestrøm kommune bidra til utviklingen av klima- og miljøvennlige løsninger i markedet og bidra til en overgang til lavutslippssamfunnet.

Hovedmål og delmål

Dersom vi skal klare å løse klimautfordringene og nå målene i Parisavtalen, må Lillestrøm kommune være sitt ansvar bevisst og søke å redusere klimabelastningen gjennom sine innkjøp.

Hovedmål for Lillestrøm kommunes strategi for grønne innkjøp:

Lillestrøm kommune skal støtte bærekraftig forvaltning av naturressursene og bidra til at Norge når sine forpliktelser etter Paris-avtalen gjennom sine innkjøp.

¹ Henholdsvis LOV-2017-06-16-60 §§3 og 4. Klimaloven gjelder for de målene og forpliktelsene Norge har gjennom Parisavtalen av 12. desember 2015.

² [FNs bærekraftsmål](#)

³ [Digitaliseringsdirektoratet, Grønne offentlige anskaffelser - hva er det og hvorfor er det viktig?](#)

Lillestrøm kommune skal innrette sin anskaffelsespraksis slik at den bidrar til å redusere skadelig miljøpåvirkning. Gjennom grønne innkjøp skal det legges til rette for at kommunens drift kan gjøres enda mer klima- og miljøvennlig. Gjennom innkjøp skal sikres tilgang til bærekraftige alternativer som skal gjøre det enklere for den enkelte bestiller og behovshaver å ta grønne valg.

For å oppnå de beste løsningene skal kommunen ha dialog med markedet, og stille tydelige miljøkrav. Lillestrøm kommune skal utfordre markedet til å tenke nytt og være rustet til å møte kommunens behov og målsetninger.

Regjeringen har vurdert følgende områder der offentlige anskaffelser er særlig egnet som virkemiddel for å nå Norges klima- og miljømål⁴:

- Transport
- Lav- og nullutslippsløsninger
- Bygg- og anlegg
- Sirkulær økonomi
- Plast
- Mat og matsvinn
- Miljøgifter

Disse områdene er prioriterte og er ivaretatt i tiltakene til de enkelte delmålene under.

Følgende delmål er valgt for Lillestrøm kommune strategi for grønne innkjøp:

1. Kommunen skal fremme bærekraftig bruk og forvaltning av ressurser gjennom sine innkjøp.
2. Kommunen skal stimulere til god sirkulærøkonomi gjennom sine innkjøp.
3. Kommunen skal redusere klimafotavtrykket i sine bygge- og anleggsprosjekter.
4. Kommunen skal vurdere eksterne samarbeid og prosjekter som har som formål å fremme ny miljøvennlig teknologi og løsninger.

Delmål 1: Kommunen skal fremme bærekraftig bruk og forvaltning av ressurser gjennom sine innkjøp

Generelt

En bærekraftig utvikling består av dimensjonene økonomi, miljø og klima, og sosiale forhold, og har blitt brukt av FN siden 1987. Miljødimensjonen av bærekraftig utvikling handler om å ta vare på naturen og klimaet som en fornybar ressurs for mennesker.⁵

At lillestrøm kommune skal fremme bærekraftig bruk og forvaltning av ressurser innebærer at det skal stilles krav til at både varene og tjenestene som kjøpes, leveringsmåte, produksjon og avhending, reduserer miljøbelastningen og fremmer klimavennlige løsninger.

Tiltak

BRUK AV MILJØ SOM KONTRAKTSKRAV OG TILDELINGSKRITERIER

1. Det skal stilles relevante og forholdsmessige krav til miljømerkede produkter.

⁴ Stortingsmelding 22 (2018-2019) Smartere innkjøp – effektive og profesjonelle offentlige anskaffelser, kap. 9.5.2.

⁵ [FNs temaside om bærekraftig utvikling](#)

2. Det skal stilles relevante og forholdsmessige klima- og miljøkrav knyttet til gjennomføringen av kontrakten.
3. I kontrakter hvor det ikke er hensiktsmessig å stille minimumskrav til klima- og miljø, bør miljø brukes som tildelingskriterium, der det er relevant.
4. Det skal stilles krav til at kommunens leverandører har relevante miljøsertifiseringer.
5. Kommunen skal vurdere å kreve EPD-dokumentasjon⁶ for produkter og utstyr der dette finnes.
6. Bruk av miljøgifter i tilvirkingen av varer og utstyr kommunen kjøper, skal unngås.
7. Ved kjøp av skytjenester skal det alltid vurderes å etterspørre klimaregnskap som synliggjør klimagassutslipp forbundet med driften av tjenesten.

RISIKOVURDERING

8. I forbindelse med utarbeidelse av årlig anskaffelsesplan vil Lillestrøm kommune foreta vurdering av hvilke anskaffelser som har størst potensiale innen klima og miljø, og særskilt vektlegge dette.

OPPFØLGING AV KONTRAKTER

9. Det skal utarbeides rutiner for oppfølging av miljøkrav i kommunens kontrakter.
10. Det skal vurderes om det er nødvendig å innføre egne sanksjoner for brudd på miljøkrav.

TRANSPORT

11. I forbindelse med oppfyllelse av kommunens kontrakter skal det alltid vurderes å stille krav til, eller premiere bruk av, kjøretøy med fossilfri eller utslippsfri drivstoffteknologi. Drivstoffet skal være bærekraftssertifisert der det er relevant.
12. Ved innkjøp av nye arbeids- og anleggsmaskiner skal utslippsfri drivstoffteknologi vurderes.

MAT OG MATSVINN

13. Der det er mulig skal det stilles krav til bærekraftig produksjon av mat og matvarer i kommunens kontrakter.
14. Kommunen skal bidra til bærekraftig ressursforvaltning ved å redusere matsvinn i egen drift, ved å stille krav til mulighet for kjøp av mindre enheter og forpakninger.
15. Det skal legges til rette for god tilgang til klimavennlige og bærekraftige alternativer.

TEKSTILER

16. Hvor det er mulig skal det alltid vurderes å etterspørre organiske og/eller miljømerkede materialer.
17. Ved innkjøp av klær og tekstilprodukter skal kommunen vurdere å etterspørre resirkulerte materialer.

⁶ En EPD (Environmental Product Declaration) er et kortfattet tredjeparts verifisert og registrert dokument med transparent og sammenlignbar informasjon om produkters miljøprestasjon gjennom hele livssyklusen.

Delmål 2: Kommunen skal stimulere til god sirkulær økonomi gjennom sine innkjøp

Generelt

Verdens naturressurser er under økt press, og behovet for å ta ut nye ressurser må reduseres. En mer effektiv bruk av ressurser reduserer klimagassutslipp, bremser miljøbelastningen forbundet med utvinning av nye ressurser og bidrar til ny klima- og miljøvennlig teknologi og løsninger.

«I en sirkulær økonomi må produktene vare så lenge som mulig, repareres, oppgraderes og brukes om igjen. Når produktene ikke kan brukes om igjen i sin opprinnelige form, kan avfallet materialgjenvinnes og brukes som råvarer inn i ny produksjon». (Miljødirektoratet)

At Lillestrøm kommune skal stimulere til god sirkulær økonomi gjennom sine innkjøp innebærer at de krav som stilles er egnet til å sikre at ressursenes potensiale utnyttes mer effektivt og forblir i kretsløpet lengst mulig. I tillegg til krav om effektiv ressursutnyttelse, må Lillestrøm kommune stimulere markedet til å utvikle gode løsninger for ombruk, gjenvinning og resirkulering.

Omstilling til en sirkulærøkonomisk tankegang er viktig for å nå målet om å bli et konkurransekraftig lavutslippssamfunn. Et fokus på sirkulære anskaffelser er i tråd med stortingsmelding om avfallspolitikk og sirkulær økonomi⁷ og EUs handlingsplan for en sirkulær økonomi⁸.

Tiltak

RENOVASJON OG RETURORDNINGER

1. Kommunen skal vurdere å stille krav til og/eller premiere leverandører for reduksjon av emballasje.
2. Kommunen skal stille krav om medlemskap i offentlig godkjente returordninger i alle kommunens varekontrakter der dette er relevant.
3. Det skal inngås ny felles renovasjonsavtale på de områdene hvor det er behov, og avtale for håndtering av slam for Lillestrøm kommune.
4. Det skal vurderes å legge til rette for økt grad av avfallssortering i kommunens virksomheter.
5. Det skal vurderes å legges til rette for en returordning for tekstiler i offentlig regi.
6. Kommunen skal sørge for helhetlig forsvarlig retur og destruksjon av ubrukte legemidler.

EMBALLASJE

7. I kommunens varekontrakter skal det stilles krav til materialgjenvinnbar emballasje.
8. Kommunen skal redusere unødig bruk av plast og etterspørre alternative materialer i sine avtaler.
9. Kommunen skal redusere bruk av engangsartikler og etterspørre gjenbrukbare alternativer. Der engangsartikler må brukes skal det etterspørres gjenvinnbare materialer.

OMBRUK OG GJENBRUK

⁷ Stortingsmelding 45 (2016-2017) Avfall som ressurs – avfallspolitikk og sirkulær økonomi.

⁸ Communication from the Commission to the Council and the European Parliament on The New Circular Economy Action Plan, COM(2020) 98

10. For varekontrakter på IKT-utstyr og andre relevante produkter skal det legges til rette for reparasjon, gjenbruk og gjenvinning av utstyr og komponenter.
11. Kommunen skal jobbe for å forlenge levetiden på mobiltelefoner og inngå kontrakt på reparasjon av telefoner.
12. Kommunen skal se på muligheten for å inngå rammeavtale på levering av brukte møbler og andre egnede produkter.
13. Kommunen skal vurdere muligheten for å innføre en rutine for salg av brukt inventar og utstyr.

BYGGE- OG ANLEGGSSARBEIDER

14. Kommunen skal jobbe for minimum 95 prosent avfallssortering i sine bygge- og anleggsprosjekter.
15. I strategiperioden skal Lillestrøm kommune jobbe for å gjennomføre minst ett prosjekt med avfallsfri byggeplass.

Delmål 3: Kommunen skal redusere klimafotavtrykket i sine bygge- og anleggsprosjekter

Generelt

Bygge-, anleggs- og eiendomssektoren bruker nær 40 prosent av verdens ressurser, og står for rundt 36 prosent av de globale klimagassutslippene. De totale utslippene fra bygge- og anleggssektoren består av både direkte utslipp fra bygge- eller anleggsplassen, indirekte utslipp i forbindelse med produksjon og fremstilling av materialressurser, transport til og fra byggeplass, direkte klimagassutslipp i driftsperioden, og utslipp i forbindelse med rivning og sanering av bygg. Denne sektoren er derfor av stor betydning for at Norge skal nå sine klimamål.

At Lillestrøm kommune skal redusere klimafotavtrykket i sine bygge- og anleggsprosjekter innebærer at direkte utslipp fra bygge- og anleggsplassene må reduseres, og at kommunen må ha fokus på miljøbelastningen i hele livsløpet, og må bygge for fremtiden.

Tiltak

TIDLIGFASE

1. For å redusere klimaforavtrykket til kommunale bygg bør det, før det fattes vedtak om nybygg, utredes om behovet kan dekkes gjennom ombygging eller reovering av eksisterende bygningsmasse. Utredningen skal blant annet basere seg på klimaregnskap.
2. Alle nybygg skal planlegges for å hensynta ombruk og endrede fremtidige behov.
3. Det skal utarbeides en praktisk og dynamisk liste over klima- og miljøkrav for kommunens bygge- og anleggsprosjekter. Denne listen skal supplere og utfylle overordnede strategier og hjelpe den enkelte prosjektleder i behovskartleggingen.
4. Der det er relevant skal kommunen vurdere å tildele kontrakter på bakgrunn av klimafotavtrykk.

MATERIALVALG OG DRIFT

5. Der dette finnes skal kommunen kreve EPD eller tilsvarende miljømerke type III i henhold til ISO 14025 på materialene som leveres i bygge- og anleggsprosjekter.

6. Der det er relevant og hensiktsmessig skal det vurderes å etterspørre fornybare materialer med lavt klimafotavtrykk i kommunens bygge- og anleggsprosjekter.
7. Ved rehabilitering og ombygging av egen bygningsmasse skal kommunen etterstrebe å gjenbruke bygningsmaterialer og bygningsdeler der dette er mulig.
8. Kommunen skal stimulere til økt bruk av resirkulerte og gjenbrukte materialer og bygningsdeler, herunder resirkulert stål og asfalt, hvor dette er mulig.

KRAV TIL GJENNOMFØRING

9. For alle prosjekter der det er gjennomførbart, skal det stilles minimumskrav til at bygge- eller anleggsplassen skal være fossilfri.
10. Kommunen skal øke bruken av utslippsfrie arbeids- og anleggsmaskiner i sine bygge- og anleggsprosjekter.
11. I kommunens anleggsprosjekter skal grøftefrie metoder foretrekkes ved renovering av eksisterende ledninger, eller ved etablering av nye ledninger.
12. I sine rammeavtaler på håndverkertjenester skal kommunen være en pådriver for overgang til bruk av utslippsfrie maskiner og kjøretøy.
13. Ved anskaffelsen av nybygg skal kommunen etterspørre fullstendig klimaregnskap og/eller LCC-analyse, som en del av leverandørens kontraktsforpliktelser.

KRAV TIL DRIFTSFASEN

14. Kommunen skal vurdere bruk av alternative klima- og miljøvennlige energiløsninger for sine bygg.
15. Alle bygge- og anleggsprosjekter skal planlegges med tanke på lave livssyklus kostnader, herunder lavt energi- og vedlikeholdsbehov i driftsfasen.

Delmål 4: Kommunen skal vurdere deltakelse i eksterne samarbeid og prosjekter som har som formål å fremme ny og innovativ miljøvennlig teknologi og løsninger

Generelt

Samarbeid og en felles visjon blant offentlige oppdragsgivere vil gi et tydelig signal til leverandørmarkedet, og er et kraftfullt virkemiddel for å stimulere til ønsket utvikling. Nasjonalt og internasjonalt samarbeid gir kommunen tilgang til viktige nettverk og bidrar til et helhetlig strategisk arbeid på tvers av land og kommuner, kompetanseheving i organisasjonen og økt etterspørsel i markedet.

Samarbeid med andre oppdragsgivere i regionen vil utnytte ressursene og kompetansen bedre, samtidig som en felles satsing vil redusere leverandørens risiko forbundet med nødvendige investeringer innenfor klima- og miljøtiltak. Dette vil igjen gi bedre tilgang på ønskede løsninger til lavere priser.

Tiltak

1. I strategiperioden må Lillestrøm kommune bygge videre på samarbeidene som er startet, og jobbe for å bli en større aktør i samarbeidsprosjekter og nettverk.

2. Som partner i NHOs leverandørutviklingsprogram skal Lillestrøm kommune jobbe for utvikling av innovative klima- og miljøvennlige løsninger.
3. For å bygge intern kompetanse skal kommunen benytte seg av Viken fylkeskommunes rådgivningstjenesten for grønne innkjøp.
4. Lillestrøm kommune skal delta i relevante pilotprosjekter for utvikling av nye metoder og verktøy som vil bidra til å nå målene i denne strategien.

Kritiske suksessfaktorer

For å kunne realisere målene som er skissert i denne strategien må en rekke forutsetninger oppfylles.

Lojalitet og kontraktstyring

Gevinstrealisering er avhengig av at kommunens avtaler brukes og at de brukes riktig. I strategiperioden må det derfor sikres at de enkelte kommunalområdene, så vel som innkjøpsseksjonen, har gode interne rutiner og retningslinjer for kontraktsetterlevelse.

Videre må det etableres et godt og fungerende regime for oppfølging av miljøkrav i kommunens avtaler. Dersom miljøkrav ikke sikres etterlevd kan kommunen risikere å ikke oppnå miljøgevinsten kontrakten skulle gi.

Tidlig planlegging

For å kunne utnytte den innkjøpsmakten kommunen har til å bidra til grønn omstilling i leverandørmarkedet, må det settes av tilstrekkelig tid til anskaffelsesprosessen. Påvirkningsmuligheten er størst tidlig i anskaffelsesprosessen. Tidlig planlegging og grundig behovskartlegging er derfor avgjørende for å oppnå gode og nyskapende løsninger.

Viktige miljøhensyn må ofte vike for tids- og kostnadspress, eller av hensyn til allerede langt fremskreden planlegging. Gevinstrealisering er avhengig av at kommunalområdene hensyntar klima og miljø fra tidlig planlegging, og at innkjøpsseksjonen gis reelle påvirkningsmuligheter gjennom tidlig involvering.

Forankring

Det å ta klima- og miljøhensyn i offentlige anskaffelser kan ikke overlates til den enkelte innkjøpers initiativ. For å sikre måloppnåelse må strategi for grønne innkjøp forankres og gjøres kjent i både politisk og administrativ ledelse.

Det må være et lederansvar å sikre at behov blir meldt inn til innkjøpsseksjonen på et tidlig tidspunkt, og at prosjektledere, behovshavere og bestillere i alle kommunalområder er godt kjent med denne strategien.

Vilje og prioritering

Konsekvenser av valgt løsning vil kunne påvirke både kjerneproduksjonen til virksomhetene, og budsjettet i flere år fremover. Kommunen må ha en klar og entydig holdning og forventning til hvordan innkjøp og anskaffelser skal gjennomføres.

Å stille krav til klima og miljø har en kostnadsside, særlig i umodne markeder og ved null- og lavutslippsteknologi. En forutsetning for at målene i denne strategien, så vel som det overordnede

målet for klima og miljø i kommuneplanen, er at det settes av tilstrekkelige økonomiske midler til drift og i prosjekter.

For å sikre tilstrekkelige midler må det i tillegg planlegges for å søke tilskudd fra eksterne støtteordninger, slik som klimasatsmidler fra Miljødirektoratet, støtte fra Enova eller grønne lån fra kommunalbanken. Andre støtteordninger må også vurderes. Videre bør kommunens klimafond vurderes brukt på tiltakene skissert i denne strategien.

Kompetanseheving

Å effektivt kunne utnytte handlingsrommet i regelverket, ha kjennskap til miljøegenskaper ved produkter eller tjenester og kunne ta stilling til hvilke konsekvenser miljøkrav vil kunne ha på konkurransen og markedet er krevende. Manglende kompetanse blir trukket frem som hovedårsaken til at det ikke stilles klima- og miljøkrav i offentlige anskaffelser, eller at miljøkravene som stilles er ineffektive eller mangelfulle.

Lillestrøm kommune bør ha fokus på intern kompetanseheving innen miljøområdet, fremfor å benytte seg av eksterne konsulenter. Et kompetanseløft innen miljø blant ledere, politikere og innkjøpere kan gi betydelige besparelser i form av mer effektive innkjøp på miljøområdet.⁹ Videre vil økt kompetanse sikre miljøgevinst og gode løsninger.

Implementering

Forholdet til andre strategier

Strategien for grønne innkjøp for Lillestrøm kommune inngår i kommunens planhierarki som en av flere strategier. Strategien for grønne innkjøp er underordnede føringer i kommuneplanen, og skal konkretiseres i en handlingsplan. Strategi for grønne innkjøp skal være et virkemiddel for å oppnå målene i Lillestrøm kommunes Klimastrategi og Anskaffelsesstrategi, samt det overordnede målet om klima og miljø i kommuneplanen.

Handlingsplan

Delmålene og tiltakene skal føres inn i og følges opp i en felles handlingsplan for innkjøpsseksjonens arbeid med å følge opp Strategi for grønne innkjøp og Anskaffelsesstrategi. Rapportering skal skje gjennom den samme handlingsplanen.

Revidering

Denne strategien er vedtatt for perioden 2020-2024. Området for grønne innkjøp er imidlertid i rask utvikling. For at strategien skal leve opp til sin hensikt, å stimulere til miljøvennlig utvikling og innovasjon, må handlingsplanen og tiltakene vurderes årlig. Finner man at utviklingen har gått forbi ambisjonen i de enkelte tiltakene, må det vurderes nye tiltak innenfor det samme området.

Tilgjengeliggjøring av strategi

Strategi for grønne innkjøp tilgjengeliggjøres på Lillestrøm kommunes nettside, ansattportal og i kommunens kvalitetssystem.

⁹ Se mer i Meld.St.22 (2018-2019), kap. 13.

Kommunedirektør ved direktører er ansvarlige for å følge opp at innkjøpsstrategien er kommunisert til alle relevante behovshavere og bestillere. Videre er det et lederansvar å påse at strategien etterleves og at kommunen har fokus på klima- og miljø i alle sine anskaffelser.

Målene og tiltakene i denne strategien må ligge til grunn for alle beslutninger og vedtak om nye prosjekter og anskaffelser.

